

stichting Commissie Natuur en Milieu Delft

secretariaat: Bizetstraat 23, 2625 AV Delft, tel. 015 2561141 / e-mail lc.doorn@casema.nl

---

Delft, 16 februari 2009

Betreft: commentaar
duurzaamheidsplan Duurzaam Delft
op de kaart

Het bestuur van de gemeente Delft
t.a.v. het vakteam Milieu

L.S.,

De meest bemoedigende regels in het Duurzaamheidsplan van de gemeente Delft zijn zonder twijfel de passages met een enigszins utopische strekking. Op de pp. 13-14 bijvoorbeeld, Toekomstbeeld Duurzaam Delft in 2030, treft men aan: "In 2030 is Delft een groene oase tussen de steden Rotterdam en Den Haag, waar mensen uit alle bevolkingsgroepen en inkomensklassen graag wonen en werken. (...) De veiligheid op straat is in alle opzichten toegenomen. Kinderen spelen weer op straat, er zijn veel natuurlijke speelomgevingen gecreëerd."

Maar is een dergelijke idyllische ambitie van een gemeentebestuur die in het hier en nu vooral inzet op intensivering, op bouwprojecten, en op "scoren" met prestigieuze projecten met een geforceerd aandoende prestatiedrang, wel geloofwaardig? "Meer zichtbaar maken van wat er al gebeurt" kan geen kwaad, onzichtbaar zijn belemmert de voorbeeldwerking, maar in deze nota ontaardt de duurzaamheid in een public relations exercitie of zelfs een rookgordijn, die het zicht ontnemt op wat er daadwerkelijk en helemaal niet zo duurzaam in en met de stad gebeurt: het gemakzuchtig voorthobbelen op de automatische piloot van bevolkingsgroei, economische groei en een - als dat zou kunnen - voortgaande vloedgolf van goedkope kredieten?

Doorwerking in beleid

Dat het duurzaamheidsplan verder een nota is van één vakteam in de gemeentelijke organisatie, niet ook van bijvoorbeeld het vakteam Ruimtelijke Ordening, bevestigt dit sectorale - en dus vrijblijvende - karakter. Wat onze kritiek al was op eerdere milieubeleidsplannen van de gemeente, nl. dat de wezenlijke omgang met het gedachtengoed van de duurzaamheid niet in de gehele gemeentelijke organisatie (en levenmin van het maatschappelijk functioneren in het Delfts gebied) is verankerd, geldt nog onverkort. Dat "Duurzaamheid als input in vele gemeentelijke beleidsnota's is opgenomen" (p. 5) is naar onze mening sterk overdreven. De duurzaamheid "raakt" de gehele gemeentelijke organisatie, staat ergens in de nota, en dan worden de voorbeelden genoemd van het Lokaal Verkeers- en Vervoersplan, het lokaal gezondheidsbeleid, de woonvisie, de nota Ruimte voor Spelen en de Strategienota Economie. Op het gehalte aan duurzaamheid van deze plannen is nogal wat af te dingen. We noemen er slechts enkele.

Zo zet de woonvisie en ook de structuurvisie (waar we hierna nog even op terugkomen) in op verdere groei en verdichting van een reeds compacte stad, waarbij de bevolking wordt opgeborgen in woontorens (een verdichtingsstrategie waarvan het stadsgewest Haaglanden in zijn structuurvisiezelfs een propagandaoffensief in het vooruitzicht heeft gesteld). De buiten spelende kinderen uit de nota Ruimte voor Spelen zijn toch ook niet virtueel? Bijzonder bont maakt het duurzaamheidsplan het als (op p. 16) "vanuit duurzaamheid" de industrie plaats moet maken voor minder vervuilende hoogwaardige technologische activiteiten, waar ongeveer eenderde van de werkgelegenheid in zou zitten. Alsof het aan duurzaamheid bijdraagt als de vervuilers van Delft hun viezigheid maar elders moeten uitstrooien en we in Delftse technologische adviezen vertellen hoe men dat daar moet doen. Dat de werkelijke uitdaging en innovatie-opgave is om naast kennis-, ontwerp- en visieontwikkeling ook duurzame maakindustrie in Delft te hebben, wordt met deze heel domme pennestreek in deze nota van tafel geveegd.

Ontbreken ...

Opvallend genoeg ontbreken ook enkele stukken in het rijtje die op de ontwikkeling naar duurzaamheid grote invloed kunnen hebben: de gemeentelijke *structuurvisie* (weliswaar pas later in 2009 vast te stellen) en het groenbeheer (beheerplan groenvoorzieningen) staan opvallend genoeg niet in dit rijtje.

In het concept van de gemeentelijke structuurvisie (de zg. Houtskoolschets) is de behandeling van duurzaamheidsaspecten wel uiterst pover. Positief beoordelen we (p. 43) de eis van ruimte voor water, ook in de stad, maar anderzijds is er die onbegrijpelijke en vooral niet met duurzaamheid in overeenstemming te brengen focusering op demografische en economische groei en internationale profilering. Het duurzaamheidsstreven heeft daar kennelijk geen vat op; het hoeft elkaar niet uit te sluiten, maar als het aankomt op een keuze, dan gaan groei en groothedswaan voor.

Op p. 45 van de Houtskoolschets wordt aangegeven dat de beschreven "autonome ontwikkelingen" tot een toenemende ruimtedruk leiden. Zoals zo vaak in Delftse epistels wordt die druk als een natuurverschijnsel gepresenteerd, maar als het ons vraagt wordt die druk vooral door het gemeentelijk beleid zelf opgevoerd. En ook vervalt men - op p. 44 - steeds maar weer in de tegenstrijdigheid dat men enerzijds de bemiddelde middenklasse in de stad wil halen (wat het sluiten van de gemeentelijke begroting een stuk gemakkelijker maakt en verklaart waarom er geen Zuid-Hollandse gemeente is die zulk beleid ook niet hanteert), maar anderzijds moet men beteuterd vaststellen dat de woningen te klein en te duur zijn en dat "slechte bereikbaarheid en weinig groen in en om de steden een negatieve invloed op het vestigingsklimaat (hebben)." Een "duurzame verstedelijkingsstrategie" (opnieuw: verstedelijking als natuurverschijnsel, ook bij krimpende bevolking) komt op deze manier natuurlijk niet uit de verf en ontbeert elke vorm van duurzaamheid.

Een ander, overigens niet publiek gemaakt document, betreft het groenbeheer in de gemeente: "Beheerplan Groenvoorzieningen Delft 2008-2011" (vastgesteld op 7 augustus 2008). In deze nota voeren technische kwaliteit en beeldkwaliteit de boventoon en lijkt het wat de inhoud betreft wel dat het gemeentelijke Ecologieplan 2004-2015 bij de opstellers, toch ook leden van de ambtelijke staf van de gemeente, niet bekend is, op wat standaard formuleringen op p. 13 na. Ook in de kwaliteitsvisie Openbare ruimte TU-noord (vastgesteld door de gemeenteraad in oktober 2008) is er zo'n totale blinde vlek op duurzaamheid en op groene en natte structuren waarin de natuur kan opbloeien.

Voortbouwen op wat is gerealiseerd

Het duurzaamheidsplan vervalt herhaaldelijk in de fout om over papieren, door de gemeenteraad aangenomen plannen te schrijven dat ze "gerealiseerd" zijn. Dat geeft een verkeerd beeld. Zo is er van het Ecologieplan en van het Waterplan nog maar bijzonder weinig gerealiseerd, en zijn er bovendien (bouw-)projecten te noemen die tegenstrijdig zijn met de ambities. Zo werd in het Waterplan (2000) aangegeven dat in de periode tot 2010 46 km natuurvriendelijke oevers in de stad zouden worden gerealiseerd. In de praktijk gaat het slechts om een fractie daarvan, en dat is geen wonder als men in de ambities van dit gemeentebestuur (kadernota mei 2008) moet lezen dat men maar liefst 5% van de oevers natuurvriendelijk beoogt te maken.

Ook van het Ecologieplan komt maar weinig terecht. In de vele bestemmingsplannen van de afgelopen jaren domineert steeds de verdichting en bevolkingsgroei, waarbij natuurverliezen en slecht beheer steeds gebagatelliseerd worden. Aan realisatie en versterking van kerngebieden, primaire en secundaire ecologische structuur en het oplossen of verzachten van knelpunten in de ecologische structuur wil men kennelijk niet toekomen.

Om toch nog iets te kunnen laten zien "van wat is gerealiseerd" wordt het afsluitsysteem voor de Delftse binnenstad voor het gemak ook maar tot de duurzaamheid gerekend (p. 14). Die afsluitconstructies waren onvermijdelijk om te voorkomen dat bij peilstijging in de Delflandse boezem opnieuw wateroverlast in de oostelijke binnenstad zou optreden, maar hebben natuurlijk niets met duurzaam waterbeheer te maken. Er wordt immers een deel van de boezem afgesloten, terwijl bij een veerkrachtiger Delflands watersysteem juist een vergroting van het oppervlak van de boezem nodig is.

Leefomgeving en duurzaamheid

Op de pp. 5/6 lezen we dat "Een goede kwaliteit van de leefomgeving cruciaal [is] voor een duurzame stad, dit houdt in dat de leefomgeving als herkenbaar, prettig, schoon en aantrekkelijk wordt ervaren. Hierbij gaat het ook om milieuaspecten, als veiligheidsrisico's van bedrijvigheid, geluids- en stankoverlast, luchtkwaliteit, bodemverontreiniging (zwerf)afval en om de ruimtelijke aspecten zoals de aanwezigheid van groen nabij woonlocaties." We zijn geneigd om zulke frasen toe te juichen, maar enigszins verontrustend is toch wel dat de natuur, en wel specifiek de natuur in de stedelijke omgeving, er in ontbreekt. Die "prettigheid" en die "schoonheid" zijn zeker belangrijk, maar zonder een belangrijke ecologische component zal het niet duurzaam zijn.

PR

Het PR-karakter van het duurzaamheidsplan komt al in de titel tot uiting: "op de kaart". Niet gewoon duurzaam denken en doen, maar eerder nog publicitair scoren, dat is de irritante en van een minderwaardigheidscomplex getuigende gewoonte in al te veel gemeentelijk beleid. We nemen aan dat het een Haaglands virus is; in het stadsgewestelijk structuurplan van 2002 stond bijvoorbeeld dat Haaglanden zich moest opwerken tot de top 3 van Nederlandse regio's wat aantrekkelijk wonen en werken betreft. De regio staat intussen bekend als een van de lelijkste van het land.

Delft, ooit hoog scorend als fietsstad, is ook met die ambitie links en rechts voorbijgestreefd. Desondanks overheerst in de gemeentelijke communicatie dat competitieve, schijnenergieke toontje. Op p. 35/36 bijvoorbeeld: "Op een zeer breed deel van duurzaamheidskwesties worden benchmark studies uitgevoerd. Delft heeft de ambitie om op de relevante thema's in ieder geval tot de top 30 van Nederlandse gemeenten te horen en op de speerpunten in de top 10 te zitten." Ons spreekt dit wedstrijdje spelen niet aan, zeker niet sinds Nederland een modderfiguur slaat waar het kwaliteit van milieu en natuur gaat. Als er werkelijk gebenchmarked wordt, dan moet ook de vergelijking aangegaan worden met duurzamere Europese regio's. En vanzelfsprekend moet wat de kwaliteit van de leefomgeving betreft worden afgemeten aan oppervlakte, en niet omgeslagen worden per hoofd van de bevolking.

De rol van spin in het web (p. 17) moet verdiend worden, die krijgt men niet door het in een nota op te schrijven.

Geloofwaardigheid

Om het duurzaamheidsplan geloofwaardig te kunnen vinden, te kunnen vertrouwen dat vanuit de bestaande situatie wordt toegewerkt naar de opgeroepen wensbeelden, moeten belangrijke aanzetten in het actuele handelen van de gemeente gevonden kunnen worden, en zeker geen voornemens en in uitvoering genomen plannen die radicaal een andere kant uitwijzen.

Van zulke contraire plannen en acties hebben we al enkele genoemd; we vullen dat rijtje nog met enkele voorbeelden aan:

- Het Zuidpoortgebied is een voorbeeld van een reductionistische benadering van het klimaataspect. De woningen zijn goed geïsoleerd, maar de steenwoestijn op het maaiveld is een onaantrekkelijke stedelijke ruimte met een volkomen afwezigheid van natuur. Ondanks de pretenties waarmee het project steeds omgeven is, is er van een duurzame stedelijke ontwikkeling in het geheel geen sprake.
- de gemeente probeert zich te onttrekken aan een milieueffectrapportage van woning- en andere bouwplannen in het gebied van TU-noord, TU-midden, Schieoevers en TNO-Zuidpolder. Het in balans brengen van groen en bebouwing in dat stadsdeel en het beschermen van de burgers tegen te hoge belastingen van luchtverontreinigingen en geluidsbelastingen van scherp toenemend verkeer in dat stadsdeel, werd tot dusver met alle middelen geobstrueerd.
- Met de beeldkwaliteitsvisie Openbare Ruimte TU-noord stelde het gemeentebestuur zich in oktober 2008 met groot enthousiasme op het standpunt van een groeninrichting en -beheer voor het TU-noordgebied waaruit elke notie van recreatieve en ecologische kwaliteit van het groen was verdwenen. Een Angelsaksische en door Asterix & Obelisk reeds onsterfelijk gemaakte parodie van het steriele gazon speelt in dat plan de hoofdrol.
- Op het terrein van de volkshuisvesting richt men zich op verdere verdichting van een reeds dicht bebouwde stad met een nadruk bovendien op dure appartementen. Dat bij zulke planning en grotere bewoningsdichtheid de omvang van het groen per huishouden nog verder zal afnemen en dat de jeugd zoals een tomaat of paprika in de glastuinbouw, "los van de grond" zal moeten opgroeien, is volstrekt strijdig met het wezen van duurzaamheid. Omvangrijke toevoegingen aan het Delfts woningbestand en groei van de Delftse bevolking naar 102.000 inwoners (zoals in een gebiedsvisie werd gesteld en ook in de Houtskoolschets is terug te vinden) die in een recente gebiedsvisie nodig werden geoordeeld om van een "vitale stad" te kunnen spreken, zijn strijdig met de demografische ontwikkeling van Zuid-Holland en met een gezond stedelijk leefklimaat in deze middelgrote stad. Bestuurders en stedenbouwkundigen die zo dolgraag veel willen bouwen, kunnen hun hobby maar beter elders beoefenen, in elk geval niet in de intussen danig onleefbaar gemaakte zuidvleugel van de Randstad.

Met vriendelijke groeten, mede namens de Initiatiefgroep Natuurbeheer in Delft,

L.C. van Doorn, secr.